

nové služby, knihy, akce a další zajímavosti online

Co je nového **1**

Provozní doba o Velikonocích

Vyzkoušejte službu EOD

Hudební oddělení se přestěhovalo

Další ročník ankety „Dotaz roku“ právě startuje

Služba Ptejte se knihovny po sedmi letech v novém

Představujeme **2**

Celé Klementinum slouží knihovnám již 90 let

Ladislav Machoň (1883 – 1973)

Vdechněte starým knihám nový život aneb Služba EOD v NK

Volně přístupné e-knihy

Doplňování zahraniční literatury v Národní knihovně ČR

3 otázky pro: Romana Giebische

Zajímavosti a tipy **7**

Co čte knihovník? / So many books ...

Střípky z Archivu NK ČR / Meziválečná přestavba Klementina

Kalendárium aneb víte že ...

Zveme vás **9**

Meziválečná přestavba Klementina

Ohlédnutí za výročím 90 let pražské polonistiky

eNK ČR aneb Vítejte v elektronickém světě Národní knihovny

Stanari žute zgrade / Obyvatelé žlutého domu

ZELEZOBETONOVÁ STŘECHA A PŘESTAVBA
UNIVERSITNÍ KNIHOVNY V KLEMENTINU
PROJEKTANT: ARCH. LAD. MACHOŇ
PRAHA - KOTVA
PROVÁDÍ:
ING. JAN MATOUŠEK
PRAHA - SMÍCHOV NABŘEŽÍ LEČIŠO
TELEFON 31065

Co je nového

Provozní doba o Velikonocích

V době velikonočních svátků, od soboty 4. dubna do pondělí 6. dubna, bude Národní knihovna ČR uzavřena včetně výstav.

Vyzkoušejte službu EOD

V průběhu celorepublikové akce Březen – měsíc čtenářů nabídne Národní knihovna ČR digitalizaci historických knih v rámci služby EOD za sníženou cenu. Pokud si ve druhé polovině března objednáte knihu o rozsahu max. 200 stran, zaplatíte pouze 280,- Kč. Více se o službě EOD dozvíte na straně 3 tohoto e-zpravodaje.

Hudební oddělení se přestěhovalo

Uzavření Hudebního oddělení pro veřejnost odstartovalo přípravné práce na uvolnění studovny, pracoven a depozitářů tohoto oddělení a navazujících prostor v 1. nadzemním podlaží (kde sídlil především odbor Kanceláře generálního ředitele) pro pokračující stavební etapu revitalizace areálu Klementina. Vlastní stěhovací práce byly zahájeny 17. prosince. Nedříve byly přemístěny pracovny z chodby 1. podlaží do revitalizovaných prostor 3. nadzemního podlaží v blízkosti Knihovny knihovnické literatury.

Prázdná studovna Hudebního oddělení

Stěhování Hudebního oddělení bylo rozděleno do několika dílčích kroků. Bylo vždy třeba část fondu nebo příruční knihovny vymístit, a teprve po přestěhování regálů a dalšího mobiliáře nastěhovat na nové místo určené.

Nyní je většina fondu uložena v Oddělení rukopisů a starých tisků. Díky vstřícnosti vedení a pracovníků tohoto oddělení se do vybraných prostor podařilo umístit všechny části sbírek Hudebního oddělení – tištěné a rukopisné hudebniny, knihy o hudbě, libreta a hudební periodika. A to tak, že budeme moci v určitém domluveném režimu vše z toho zpřístupňovat. Dosud bylo možné mít požadovaný materiál bez objednání okamžitě připravený ke studiu. Změna nastává zejména v tom, že nyní bude potřeba vytvořit objednávku s rezervací a požadovaný materiál bude ve stanovené časové lhůtě připraven ke studiu nebo dalšímu využití ve Studovně rukopisů a starých tisků. Sledujte, prosím, webové stránky Národní knihovny ČR, kde bude podrobně uveden režim a způsob zpřístupňování dokumentů z fondů Hudebního oddělení v nových podmínkách. Věříme, že si na nové prostředí i podmínky našeho působení brzy zvykneme jak my, pracovníci Hudebního oddělení, tak i Vy, naši uživatelé.

Další ročník ankety „Dotaz roku“ právě startuje

V minulém čísle jsme Vás seznámili s oblíbenou anketou služby Ptejte se knihovny, a to „Dotazem roku“. Počátkem března bude tato anketa opět zveřejněna. Navštěvníci stránek si budou moci přečíst všech 10 soutěžních dotazů a následně hlasovat pro ten nejlepší. Anketa potrvá přibližně měsíc, poté bude dle výsledků hlasování vyhlášen nejlepší dotaz roku 2014. Do nejužšího výběru soutěže jsou vybírány zodpovězené dotazy všech zúčastněných knihoven. Mezi desítku finalistů se letos probojovaly následující dotazy:

Lenin v mauzoleu

Svatomartinské víno

Průvod čertů

Činžák

Piráti

Mravenec na cizím území

Je Ježíš Kristus reálná postava?

Bydlo na bidle

Duha za úplňku

Alapatryky

Nezapomeňte od března 2015 hlasovat v anketě o nejlepší dotaz roku 2014. Věříme, že vybrané dotazy Vás pobaví, poučí a přinesou zajímavé a nové informace.

e-zpravodaj NK ČR

ročník 2 / číslo 2 / 2015 / březen–duben / beta verze
Dvouměsíčník

Adresa vydavatele a redakce:

Národní knihovna ČR, Klementinum 190, 110 00 Praha 1, IČ 00023221, DIČ CZ00023221

E-mail: e-zpravodaj@nkp.cz

Telefon: 221 663 279 (H. Vajnerová), 221 663 252 (S. Vondráková)

Výkonná redakce: Hana Vajnerová, Soňa Vondráková

Redakční rada: Irena Maňáková (předseda), Jana Huňová, Karolína Košťálová, Petra Šťastná

Grafické zpracování: Martina Zubačová

Příspěvky připravili: Lukáš Babka, Martina Flekačová, Roman Giebisch, Kateřina Hekrdlová, Zuzana Hochmalová, Světlana Knollová, Ludmila Kohoutová, Jaroslav Kostecký, Karolína Košťálová, Jan Lukavec, Hana Nemeškalová, Zuzana Petrášková, Veronika Ševčíková, Hana Vajnerová

Obrazová dokumentace: Jana Blažíková, Roman Giebisch, Jaroslav Kostecký, Archiv NK ČR, Odbor služeb NK ČR, Oddělení výstav NK ČR, SKIP, Wikipedia

e-zpravodaj NK ČR je dostupný na adrese: <http://e-zpravodaj.nkp.cz>

Služba Ptejte se knihovny po sedmi letech v novém

Začátek března roku 2015 bude pro mnohé uživatele i zapojené knihovny významným milníkem ve více než desetiletém fungování služby **Ptejte se knihovny** (PSK). Chystá se spuštění nové verze webu, která významně změní dosavadní způsob přijímání a zodpovídání dotazů i jejich ukládání do archivu. Nová administrace zjednoduší jednotlivé fáze práce s dotazem a umožní lepší přehled o fungování systému jako celku. Budou ji využívat všechny knihovny zapojené do služby PSK. Novinky se ovšem nebudou týkat pouze vnitřního fungování PSK – změnu zaznamenají také sami uživatelé. Výrazně se totiž promění design služby, který, jak pevně doufáme, bude příjemným překvapením. Nynější podobu PSK jsme se snažili oživit, přizpůsobit potřebám současného uživatele webových stránek a virtuálních služeb za současného zachování myšlenky a podstaty PSK. Jak budou nové stránky služby PSK vypadat? Posuďte sami. Zatím pouze na vzhledu propagační záložky k „novému“ PSK.

západní části Klementina státem od arcibiskupského seminárního fondu. Následně bylo možné začít se stavebními úpravami i v odkoupeném západním traktu. Přestavba ostatních částí pro potřeby vědeckých knihoven sídlících v Klementinu a jejich uživatelů byla zahájena již o rok dříve a byla realizována podle projektu architekta Ladislava Machoňe. Bez jeho zásahů by dnes nestála Hala služeb, neměli bychom prosklená okna Referenčního centra do Révového nádvoří ani upravené nádvoří samé, nebyla by nástavba ve 3. patře a mnohé další.

Révové nádvoří před zahájením přestavby

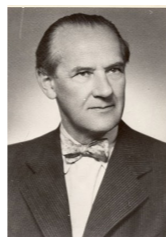
Život a dílo tohoto výrazného, i když trochu pozapomenutého architekta přibližuje následující článek, přestavbu Klementina pak najdete podrobněji popsanou ve Střípcích z Archivu NK ČR.

Ladislav Machoň (1888–1973)

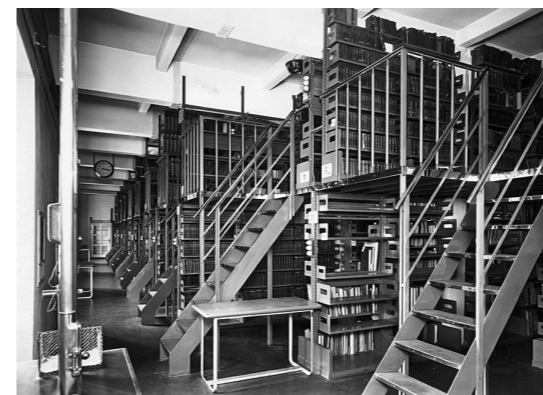
(Martina Flekačová)

Ladislav Machoň patřil ke generaci architektů, jejichž tvorba prošla během první poloviny dvacátého století pestrými slohovými proměnami, souvisejícími do velké míry také s dějinami naší země. Machoň a jeho o málo starší vrstevníci architekti Pavel Janák a Josef Gočár studovali a začínali pracovat za Rakouska-Uherska. Během dvou dekád první republiky dosáhli ve svém díle všech pomyslných cílů, které si mohli stanovit, a stali se renomovanými architekty. Světová válka jim však poté znemožnila realizovat jejich návrhy a následný komunistický puč a s ním spojená generační výměna je odsunuly do historie architektury.

Architekt Ladislav Machoň se narodil v Praze, ale vyrůstal v Rakovníku a Pardubicích, kde jeho otec působil jako profesor na reálce. Během studií na české technice u architektů Josefa Schulze a Josefa Fanty v letech 1906–1911 navrhoval kubistické kulisy do pražských divadel a dekorace pro uměleckořemeslné výrobní družstvo Artěl. Kubisticky pojednal Machoň také vícero

interiérů, například Švandovo divadlo nebo Lindauerův obchod Na Perštýně. Od roku 1909 až do založení vlastního ateliéru v roce 1917 pracoval v ateliéru Jana Kotěry, po jehož předčasném úmrtí v roce 1923 dokončil stavbu Právnické fakulty Univerzity Karlovy.

Nová skladiště knih

Plán Hlavní čítárny

Hlavní čítárna

Na počátku dvacátých let, kdy Machoň realizoval řadu rodinných domů, se jeho architektonický výraz posunul k tzv. národnímu stylu. Pro družstevní výstavbu v Praze na Žižkově vyprojektoval kolonii rodinných domků zvanou Domov. Několik vil navrhl také pro zahradní čtvrť Na Rybářích a Ve Stromkách na Vinohradech, mezi nimi také dvojdom pro bratry Karla a Josefa Čapkovy.

Výraznou stopu zanechal Ladislav Machoň v Pardubicích, pro něž vypracoval pozdně dekorativistickou obchodní pasáž a puristické budovy ředitelství pošt a telegrafů, státní reálku a okresní soud. Od konce dvacátých let se v architektově tvorbě objevuje funkcionalismus, příkladem mohou být další veřejné stavby v Praze jako pošta na Letné a budova sokolovny v Hostivaři nebo dvě vily postavené pro profesora Ferdinanda Spíška a malíře Alexandra V. Hrstku na Babě.

Během svého působení ve Státní regulační komisi pro Prahu a okolí v letech 1927–1939 připravil řadu urbanistických studií, z nichž nejznámější je realizovaná řadová zástavba v Břevnově. Kromě Klementina upravitel i jiné památkově chráněné objekty, mimo jiné Strakovu akademii pro předsednictvo vlády a kapli s hrobem J. A. Komenského v Naardenu. Svě stavby doplňoval díly mnoha významných sochařů, například Otto Gutfreunda, Jaroslava Horejce, Ladislava Kofránka, Karla Lidického, Otakara Španiela a dalších.

Ladislav Machoň se aktivně účastnil spolkového života jako člen Společnosti architektů, Klubu architektů, Inženýrské komory, SVU Mánes a dalších. Ve válečných letech, kdy platil zákaz stavění, pracoval společně s historikem umění Zdeňkem Wirthem pro Národní technické muzeum, kde uspořádávali architektonické

pozůstalosti. Angažoval se také v odboji a pracoval v České národní radě.

Po válce se architekt zabýval obnovou měst, rozpracovával regulační plány Litomyšle, Poličky, Vysokého Mýta, Žamberka ad. Jeho druhou ženou se tehdy stala architektka Augusta Müllerová (1906–1984). Po roce 1948 mezi prvními vstoupil do nově ustaveného Stavoprojektu. V roce 1952 byl jako dlouholetý člen zednářské lóže, který měl podporovat „spiklenecké centrum“ Rudolfa Slánského, zatčen a odsouzen ke třem letům vězení. Po několika letech žádostí o obnovu soudního řízení se v roce 1960 dočkal rehabilitace. O osm let později byl oceněn jako zasloužilý umělec. Ještě v šedesátých letech pracoval v Útvaru hlavního architekta města Prahy. Ladislav Machoň zemřel v Praze na konci roku 1973.

Opravdu rozsáhlé a typologicky pestré dílo Ladislava Machoňe stojí dnes ve stínu slavnějších kolegů, přestože jeho stavby bezesporu patří k nejvýznamnějším architektonickým památkám meziválečné éry. Možná proto, že architekt nebyl pedagogicky činný a neměl tak následovníky. Nebo proto, že bylo jeho jméno nespravedlivě očerněno při politickém procesu. Znovuobjevování architektonické tvorby Ladislava Machoňe tak nepochybně doplní další střípek do obrazu moderní české architektury první poloviny dvacátého století.

Vdechněte starým knihám nový život aneb Služba EOD v NK

Již více než rok jsou některé záznamy knih v databázích **NKC**, **STT** a **SLK** označeny zkratkou **EOD**. Tato tři písmena reprezentují službu **eBooks on Demand**, neboli elektronické knihy na objednávku.

Ptejte se knihovny

Službu koordinuje a technicky zajišťuje Národní knihovna ČR. Fungování stránek: psk@nkp.cz

Ptejte se knihovny je bezplatná referenční služba českých knihoven určená nejširší veřejnosti. Získejte vříd stručnou faktografickou informaci, kvalitní seznam vhodné literatury nebo odkaz na instituci, která se na předmět vašeho zájmu specializuje. Odpovíme do dvou pracovních dnů. Chcete vědět? Hledejte logo. Najdete nadi!

www.ptejteseknihovny.cz

Kromě nového designu přinese nová verze PSK uživatelům i další změny – rozšířenou možnost pokládání dotazů, propojení se sociálními sítěmi či nové mobilní aplikace. Více o tom v některém z dalších čísel e-zpravodaje.

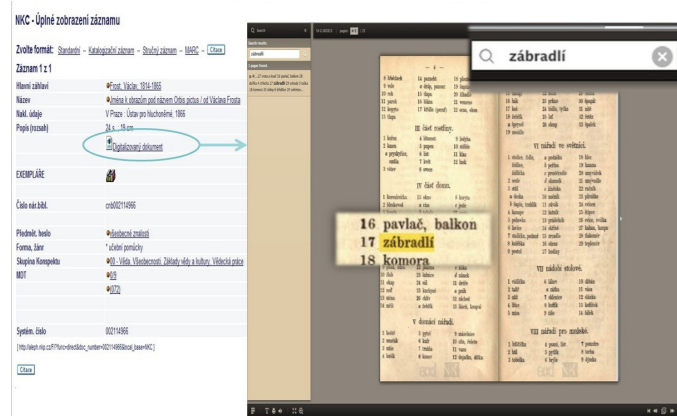
Představujeme

Celé Klementinum slouží knihovnám již 90 let

Slova Klementinum a knihovna jsou dnes pro mnohé univerzitní studenty i absolventy výrazy významově téměř synonymní. Avšak nebylo tomu tak vždy. Klementinum postavené Tovaryšstvem Ježíšovým sloužilo původně jako řadový dům a kolej, posléze povýšená na univerzitu. Pro knihovnu byl zbudován a nádherně vyzdoben dnešní Barokní knihovní sál. S postupně se rozrůstajícími knihovnickými fondy rostly i prostorové nároky na jejich uložení a možnost studia.

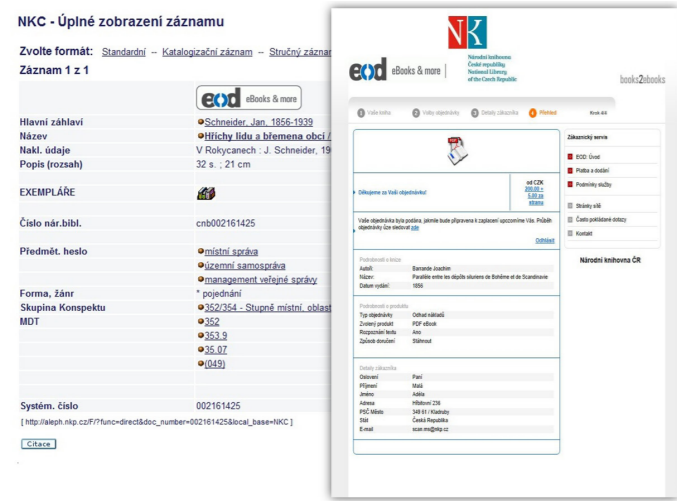
Od kdy tedy patří celý klementinský areál knihovnám a jejím uživatelům? Od doby před 90 lety, kdy připadla i jeho poslední část pod správu státu. Stalo se tak na základě tržní smlouvy ze dne 19. 3. 1925 o odkoupení

Podstatou služby EOD je digitalizace konkrétních titulů na základě objednávky uživatele. Jedná se tedy o doplnění masové digitalizace, která v Národní knihovně probíhá v souvislosti s projektem Národní digitální knihovna či ve spolupráci s firmou Google.

Záznam EOD e-knihy v bázi NKC a vlastní vzhled digitalizovaného dokumentu

V rámci EOD nabízíme knihy vydané v letech 1500–1900 (výjimečně až 1910). Podmínkou digitalizace je, aby kniha již byla takzvaně „volná“ z hlediska autorského práva, a dále dobrý fyzický stav daného výtisku. Výsledným produktem služby je e-kniha, tedy pdf soubor opatřený tzv. OCR vrstvou, která umožňuje v dokumentu vyhledávat, kopírovat části textu či obrázky.

Záznam objednávky na EOD v bázi NKC, objednávkový formulář

Po uplynutí dvou měsíců – což je lhůta, po kterou je elektronická verze knihy dostupná pouze zákazníkovi, jenž si digitalizaci objednal a zaplatil – je e-kniha zpřístupněna široké veřejnosti. V on-line katalogu se objeví odkaz na digitalizovaný dokument, který je nahraný na ftp serveru NK ČR. Zobrazování probíhá v aplikaci FlippingBook.

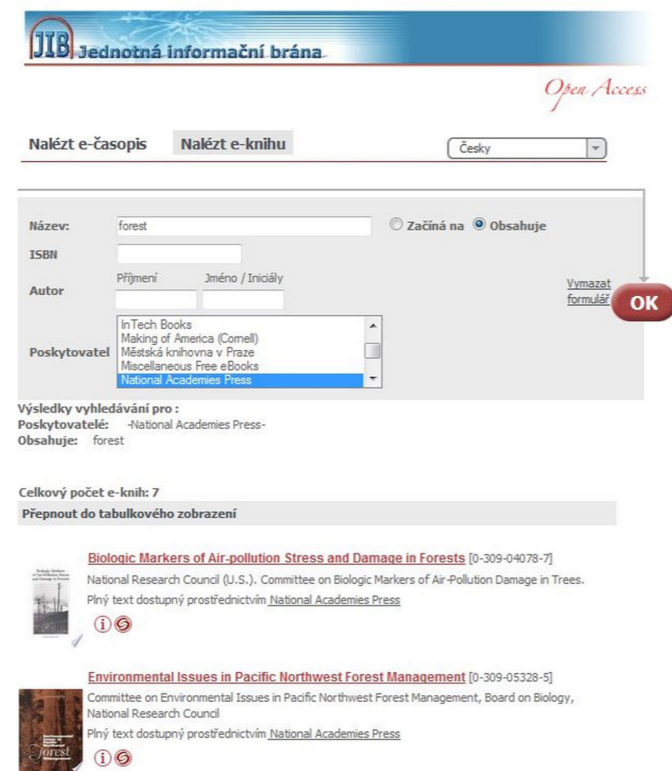
Tato aplikace umožňuje čtení elektronického dokumentu, fulltextové vyhledávání, ukládání či tisk.

Veškerá komunikace se zákazníkem probíhá u EOD prostřednictvím internetu, služba je tedy dostupná prakticky odkudkoliv. Zhruba polovina objednávek přichází ze zahraničí, převážně z německy mluvících zemí. Měli jsme ale i zákazníky z Brazílie, USA či Japonska.

V roce 2014 přijala Národní knihovna 124 objednávek. Naskenovali jsme 78 knih, což představuje 10 278 stran. Zároveň jsme zveřejnili 85 e-knih digitalizovaných v roce 2013 a 2014, u kterých již uplynula dvouměsíční lhůta, během níž jsou e-knihy přístupné pouze pro objednatele digitalizace.

Volně přístupné e-knihy

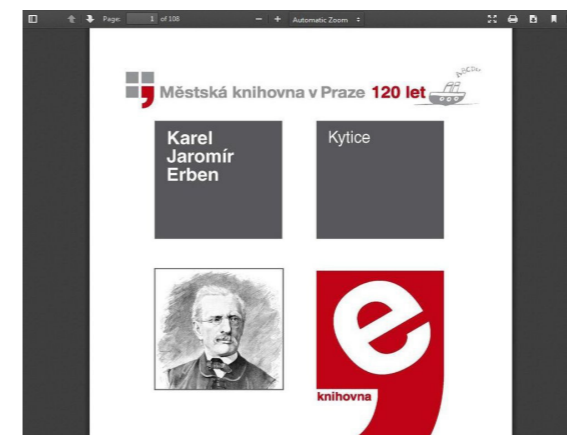
Zahraněční odborné publikace v elektronické podobě nemusejí být dostupné pouze v placených databázích, ale lze je najít i volně na internetu. Pokud jste si oblíbili čtení e-knih, jistě Vás zaujme možnost získat přístup k tisícům e-knih zdarma v jednom rozhraní, prostřednictvím Seznamu volně přístupných e-knih.

Vyhledávání a zobrazení výsledků e-knih

Jedná se o službu dostupnou v rámci portálu Jednotné informační brány (JIB). Většina knih je volně zpřístupněna v plném textu, nicméně někteří vydavatelé mohou nabízet přístup v omezeném rozsahu – pouze určité kapitoly nebo části publikací. V současné době v seznamu naleznete 16 970 titulů e-knih.

Rozhraní seznamu (k dispozici i v anglické verzi) umožňuje vyhledávání e-knih pomocí názvu, autora, čísla ISBN nebo poskytovatele. Při zadávání dotazu do pole „název“ rozhraní automaticky nabízí přehled relevantních e-knih, který Vám může usnadnit a urychlit práci, pokud hledáte konkrétní titul. Pro mnohé uživatele může být zajímavé, že se mezi zahraničními poskytovateli obsahu (např. Directory of Open Access Books či National Academies Press) objevuje také Městská knihovna v Praze, která v seznamu zpřístupňuje celkem 448 e-knih ze svého projektu E-knihovna.

Plný text e-knihy Kytice Městské knihovny v Praze

Nalezené záznamy e-knih si můžete prohlédnout ve velmi stručném zobrazení nebo zvolit podrobnější přehled, kde se kromě názvu a autora objevuje i odkaz na plný text (je vždy propojen i s názvem publikace) a náhled obálky, je-li u dané knihy k dispozici. U obou možností zobrazení výsledků se vždy setkáte s ikonou , obsahující podrobnější informace k e-knize, a ikonou pro přidané služby SFX. Pomocí SFX můžete získat nejen přístup k plnému textu e-knihy, ale také odkazy na další zajímavé služby jako je možnost vyhledání titulu v katalogích knihoven, služby typu dodávání dokumentů, získání citace, vyhledání recenze nebo souvisejících informací pomocí internetového vyhledávače.

Seznam volně přístupných e-knih je propojen se seznamem volně přístupných e-časopisů, který je uživatelům k dispozici již několik let. Mezi jednotlivými seznamy lze snadno přecházet pomocí záložek pod logem Jednotné informační brány.

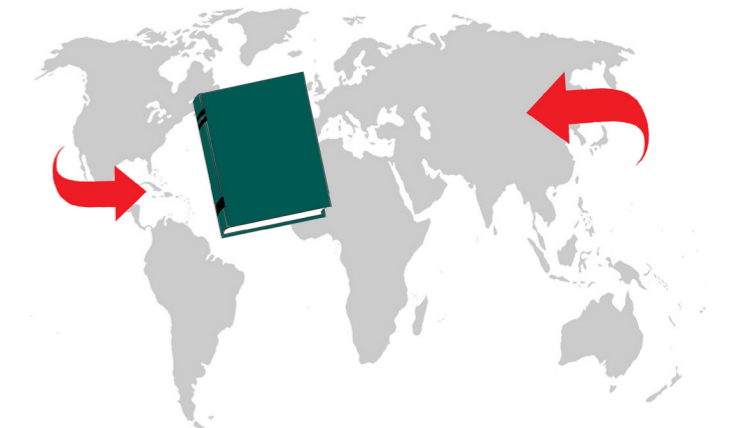
Doplňování zahraniční literatury v NK ČR Akvizice v Národní knihovně ČR – část první

Doplňováním zahraniční literatury se v Národní knihovně ČR realizuje především její funkce vědecké studijní knihovny v oborech přírodních a společenských věd, kultury a umění. Ročně je do fondu doplněno

kolem 12 000 zahraničních titulů. Zahraniční dokumenty dostáváme mezinárodní výměnou publikací, nákupem nebo darem.

Každý způsob získávání publikací má svá specifika. Mezi dary patří například vědecké odborné publikace zasílané do NK ČR českými autory pro hodnocení výsledků výzkumných organizací (RIV), a také dary od institucí a jednotlivců.

Ještě zajímavější je však výměna, neboť v mnoha případech staví na vztazích budovaných řadu desetiletí, v některých případech již od počátku 20. století. Výměna je nejen získávání literatury, ale také nezastupitelná kulturní mise: v našem případě ve více než 40 zemích světa, v nichž spolupracujeme s asi 200 institucemi. Jedná se většinou o univerzitní a národní knihovny. Nikdo už asi nezmapuje, kolika našim krajanům a jejich organizacím před rokem 1989 umožňovala výměna prostřednictvím partnerských institucí kontakt s domovem. A i když v současné době pro nás částečně nahrazuje nedostatek finančních prostředků na nákup, neobejdeme se bez ní ani v budoucnu. Pro získávání špatně dostupných publikací je totiž nezastupitelná.

Kvalita akvizice zahraniční literatury je výrazně ovlivněna množstvím finančních prostředků, které na ni má knihovna k dispozici. Bohužel, krize v této oblasti se prohlubuje již od počátku 80. let: dnešní rozpočet na zahraniční akvizici dosahuje jen asi 10–15% akvizičních rozpočtů obdobných institucí ve vyspělých zemích. Je nutno si uvědomit, že pro ČR je zahraniční literatura pro rozvoj poznání daleko významnější než pro anglosaské země, Francii nebo Německo. O to je potřeba financování zahraniční akvizice u nás výraznější, neboť jenom malá část zahraniční odborné literatury se překládá do češtiny, nemluvě o tom, že překlady vycházejí často s několikaletým zpožděním. K tomu, aby byly do knihovny doplňovány především ty tituly, které naši čtenáři potřebují, je důležitá spolupráce s nimi: v této oblasti má NK ČR řadu příznivců mezi odbornou veřejností a na vysokých

školách. Současně si velmi ceníme podnětných návrhů na doplňování odborných zahraničních titulů chybějících ve fondech NK ČR, které dostáváme od uživatelů prostřednictvím [našeho akvizičního online formuláře](#).

Součástí aktivit [Oddělení doplňování zahraničních dokumentů](#) je též předplácení a nákup zahraničních e-knih. Před necelými třemi lety zahájila NK ČR projekt akvizice elektronických publikací řízené uživatelem (model PDA – *Patron-driven acquisition*). Tento model dovoluje z celé nabídky elektronických publikací zaplatit pouze ty tituly, které skutečně byly čtenáři využity, čímž zefektivňuje vynakládání finančních prostředků v této oblasti. Projekt PDA je součástí strategie akvizice zahraničních elektronických knih v NK ČR spolu s předplatným velkých databází akademických elektronických publikací a nákupem jednotlivých e-publikací příručového charakteru.

Seznamy novinek zahraniční literatury jsou každý měsíc aktualizovány na našich webových stránkách, kde vystavujeme též [výběr z nejzajímavějších přírůstků](#).

3 otázky pro: Romana Giebische

Vedoucí Oddělení vzdělávání NK ČR a předseda [Svazu knihovníků a informačních pracovníků ČR \(SKIP ČR\)](#) o akci [Březen – měsíc čtenářů 2015](#).

Jaký bude šestý ročník propagační akce Březen – měsíc čtenářů (BMČ), kterou vyhláší SKIP ČR?

Od roku 2010 se k akci BMČ svými aktivitami každoročně hlásí cca 400 veřejných knihoven z celého Česka! Již od počátku jsme si stanovili 3 cíle – chtěli jsme v knihovnách připravit ankety ne/čtenářů – průzkumy se měly obracet speciálně k lidem, kteří buď nečtou, nebo ke čtenářům, kteří čtou, ale nechodí do knihovny. Druhým cílem BMČ byla propagace zavádění nových služeb knihoven pro uživatele, nové a netradiční typy akcí.

Myslím si, že i letos se bude jednat především o půjčování e-knih v českých knihovnách. Třetím směrem se stala podpora aktivity Týden čtení aneb Čtení sluší každému, ke které se hlásí desítky knihoven různými akcemi. Letos knihovně doporučujeme k veřejnému čtení následující jubily: [Karel Čapek](#) (125 let), [Božena Němcová](#) (195 let), [Rainer Maria Rilke](#) (140 let), [Jiří Mucha](#) (100 let), [Jan Hus](#) (600 let), [Arthur Miller](#) (100 let), [Rudyard Kipling](#) (150 let), [Isaak Babel](#) (75 let), [Michail Bulgakov](#) (75 let), [Francis Scott Fitzgerald](#) (75 let) a další... Již v roce 2010 jsme pro propagaci BMČ vydali s našimi partnery propagační plakát a záložky. Myslím si, že letošní plakát se opět vyvedl. Součástí BMČ se stává již tradičně [BIBLIOWEB](#) – soutěž o nejlepší webové stránky knihoven, kterou již podporuje Asociace krajů ČR. Od roku 2011 k aktivitám přibyla soutěž [Čtenář roku](#) – v knihovnách jsme založili novou tradici, již je oceňování nejlepších čtenářů.

Jakým způsobem hledáte toho nejlepšího čtenáře Česka?

Základním kritériem pro výběr Čtenáře roku bývá počet výpůjček konkrétního čtenáře za uplynulý rok, jak byl vykázan ve výpůjčním systému. Celostátní Čtenář roku je každoročně vyhlášen při předávání cen Magnesia Litera. Letos budeme hledat nejlepšího čtenáře roku – TÁTU. Tátové čtenáři musí mít v tomto roce nezletilé děti a musí mít průkazku do knihovny. Nejde nám jen o půjčování dokumentů, oceníme i jejich aktivní zapojení do činnosti knihovny. Pro rok 2015 vydáme k akci Čtenář roku TÁTA krásné knižní záložky ve spolupráci s Ligou otevřených mužů – záložky s Milanem Cajsem /TATABOJS/. Milan Cajs bude naší mediální tvář a spojení s TATABOJS mi přijde výborné. Záložka bude obsahovat i určité rady pro táty, kteří chtějí číst svým dětem. Tátové svým dětem totiž málo čtou. Více než polovině dotázaných dětí čte

nejčastěji knížku jejich maminka (58%), na druhém místě byla jmenována babička (19%). Na úplném chvostu tabulky se objevili tátové, kteří svým dětem čtou pouze v 16% případů! Čtením se svým dětem přibližujeme, tátové by tak měli této příležitosti využívat mnohem častěji.

Která akce bude pro Vás v letošním březnu nejvýznamnější?

Vyvrcholením letošního BMČ bude již patnáctá [Noc s Andersenem](#), která letos připadla na 27. března. Víte, jaká výročí budeme v letošním ročníku Noci s Andersenem slavit? Kromě 210. výročí narození *Hanse Christiana Andersena* to bude 100. výročí narození *Jana Drdy*, autora mnoha krásných českých pohádek. Rozhodla o tom valná hromada [Klubu dětských knihoven SKIP ČR](#) a my už se moc těšíme na všechny úžasné a kreativní nápady!

Zajímavosti a tipy

Co čte knihovník?

So many books ...

(Jan Lukavec)

Každou třicátou sekundu na světě vychází nějaká nová kniha. Toto tvrdil a rozváděl mexický básník a intelektuál Gabriel Zaid ve své publikaci, příznačně nazvané *Příliš mnoho knih*, z roku 1996 (anglický překlad vyšel 2003). A podobně se jmenuje kniha, kterou letos publikoval Jiří Trávníček: *Překnižkováno. Co čteme a kupujeme* (2013). Autor v ní mimo jiné pěkně ukazuje, jak staré jsou stesky ohledně vydávání příliš mnoha knih. Můžeme je prý zaznamenat již od zavedení knihtisku – najdeme je u Luthera či Komenského. Moralista a sociální utopista Anton Francesco Doni v roce 1550 lamentuje nad tím, že „knih je tolik, že nemáme čas číst ani jejich názvy“. Podle Trávníčka další vlnu tohoto kulturního láteření pozorujeme na přelomu 18. a 19. století, kdy se soudilo, že vydávání příliš velkého počtu titulů (zejména tzv. zábavného čtení) vede k úpadku mravů. Nástup tak zvané extenzivní četby, to znamená jednorázového čtení mnoha knih, ke kterému tento nárůst vybízela, chápali mnozí jako naprostý kulturní úpadek. J. W. Goethe v jednom dopise varoval svou sestru před takovýmto čtením. Obdobné nářky nad příliš velkým množstvím knih zaznamenáváme též v době meziválečné, těsně po druhé světové válce či v 60. letech minulého století, kdy ovšem stále celosvětově vycházela méně než polovina titulů v porovnání s dneškem. Poukázalo se rovněž na to, že rozšíření knih jde ruku v ruce

s rozšířením akademické sféry, tj. že potřeba knihy publikovat nejen převyšuje potřebu je číst, ale namnoze ji i „hubí“. Současný stav zahlcenosti knihami je už ale podle obou autorů vážný a varovná slova oprávněná.

Zaid zaznamenal i související trend: že stále více lidí píše a stále méně čte. 81% Američanů podle něj mělo pocit, že by měli napsat knihu. V této reflexi se ostatně shodoval s Milanem Kunderou, který už před lety varoval před grafomanskou dobou, kdy všichni lidé budou psát, ale nikdo už nebude číst. Knihovníkům by pak připadla důležitá i nevděčná role: zůstali by jedinými, i když jen zběžnými čtenáři, protože by se ony vydané knihy musely alespoň katalogizovat...

Střípky z Archivu NK ČR

Meziválečná přestavba Klementina

(Kateřina Hekrdlová)

V roce 1924 byla zahájena přestavba Klementina, která měla do budoucna vyřešit prostorové problémy Veřejné a univerzitní knihovny. Vypracováním plánů na adaptaci byl pověřen architekt Ladislav Machoň. Přestavba probíhala za plného provozu až do padesátých let 20. století. V jejím průběhu byla v podkroví Klementina vybudována železobetonová ohnivzdorná skladiště knih. Na místě bývalé kuřácké zahrady arcibiskupského semináře a přístavku archeologického ústavu vyrostla nová budova hlavní čítárny. Byl přestavěn západní trakt s hlavním schodištěm a upraven letní refektář na odbornou čítárnu. Zasklením oblouků vedoucích na upravené Révové nádvoří s kašnou vznikly dvě chodby, v nichž byly umístěny lístkový katalog, svazkový katalog, poštovna a zpravodajská kancelář, čítárna časopisů, profesorská

Révové nádvoří po přestavbě

čítárna, povinné výtisky, knihařství, nákup a dvě literární muzea. První patro kolem kvadratury bylo upraveno na kanceláře. Do adaptovaných místností byla instalována nová zařízení – telefonní vedení, potrubní pošta, ústřední topení, výtahy. Následně byly zrestaurovány historické interiéry včetně Zrcadlové kaple, vybudovány trezorové místnosti a zřízena nová čítárna rukopisů. Poslední větší akcí byla adaptace promenádní chodby.

Zcela samostatnou etapu tvořila přestavba východního křídla pro Knihovnu vysokých škol technických.

Vykoupení Klementina státem a jeho adaptace umožnily knihovně přestěhovat se v roce 1929 po více jak 150 letech ze stísněných prostor traktu do Platnéřské ulice, kde do té doby sídlila, do adaptovaných prostor západního traktu.

Meziválečnou přestavbu Klementina přiblíží na stejnojmenné výstavě v Galerii Klementinum od 18. března archivní dokumenty, architektonické plány a fotografie.

Kalendárium aneb víte že

... před 100 lety, 12. 3., se narodil **Jiří Mucha**, spisovatel, novinář, dramatik a překladatel, syn slavného malíře Alfonse Muchy.

... před 155 lety, 16. 3., se narodil **Josef Šváb-Malostranský**, herec, kabaretiér, prozaik, dramatik, písničkář, režisér a scenárista. Byl typickým představitelem českého lidového humoru a stal se mezi lidmi velmi oblíbený. Na Jubilejní zemské výstavě v r. 1891 byl prvním Čechem, který promluvil a zazpíval do Edisonova fonografu. Sám se přihlásil Janu Kříženeckému jako herec do jeho prvních filmů *Dostaveníčko ve mlýnici* a *Výstavní párkař a lepič plakátů*. Oba filmy byly natočené v areálu dnešního Výstaviště v Praze. Po skončení dráhy u divadla se stal knihkupcem

a vydavatelem kupletů a divadelních her. Již od roku 1911 vydával časopis *Český kabaret*, později přejmenovaný na *Švábův český kabaret*. Zde vycházely také notové zápisy písniček i některé scénky Červené sedmy.

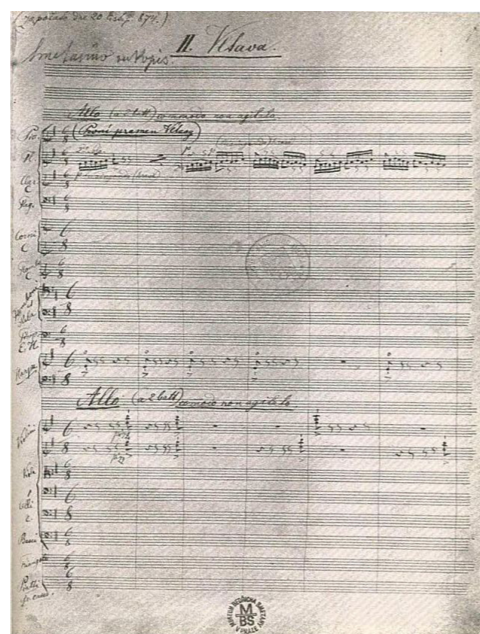
... před 170 lety, 28. 3., zatopila rozsáhlá povodeň většinu Starého města, níže položenou část Malé Strany, Smíchova, Podskalí, všechny pražské ostrovy a téměř celý Karlín.

... před 130 lety, 31. 3., se narodil **Václav Vilém Štech**, český historik umění a výtvarný kritik.

... před 60 lety, 1. 4., vyšlo první číslo *Večerní Prahy*.

... před 180 lety, 1. 4., se narodil **Josef Richard Vilímeček st.**, publicista, knihkupec a nakladatel.

... před 140 lety, 4. 4., se v Praze uskutečnila **premiéra symfonické básně Vltava**, druhé části cyklu *Má vlast* Bedřicha Smetany. *Má vlast* je cyklus šesti symfonických básní s mimohudební tematikou, inspirovaný českou historií, legendami a krajinou. Jednotlivé básně nesou názvy *Vyšehrad*, *Vltava*, *Šárka*, *Z českých luhů a hájů*, *Tábor* a *Blaník*. Jedná se o Smetanovo vrcholné dílo, které vzniklo v letech 1874–1879, kdy byl již zcela hluchý. První souborné provedení celého cyklu se konalo 5. listopadu 1882 v Praze na Žofíně, jednotlivé symfonické básně však byly nacvičeny a hrány i dříve.

Dílo vzniklo v době dozvuků českého národního obrození, a i když jej zpočátku část české veřejnosti nepřijala zcela za své, postupně se z něj stalo jedno z vrcholných děl české klasické hudby. *Má vlast* byla vůbec první nahrávka, kterou zaznamenala Česká filharmonie na gramofonovou desku. Každoročně se hraje 12. května, v den výročí Smetanova úmrtí, jako první zahajovací dílo na festivalu klasické hudby *Pražské jaro*.

... před 660 lety, 5. 4., byl v Římě korunován **Karel IV. císařem Říše římsko-německé**.

... před 200 lety, 8. 4., zemřel **Jakub Jan Ryba**, český hudební skladatel přelomu klasicismu a romantismu. Sbíral lidové písně a sepsal je do sborníků českých písní. Jeho nejslavnější, dodnes nejhranější a nejpopulárnější skladbou pro vánoční období je *Česká mše vánoční*.

... před 120 lety, 10. 4., bylo **Václavské náměstí v Praze trvale osvětleno** elektrickým proudem.

... před 70 lety, 10. 4., zemřel v koncentračním táboře Bergen-Belsen **Josef Čapek**, malíř, spisovatel, výtvarný kritik.

... před 890 lety, 12. 4., zemřel na Vyšehradě **Vladislav I.**, český kníže.

... před 595 lety, 23. 4., se narodil **Jiří z Poděbrad**, český král.

... před 75 lety, 25. 4., byl **na řece Vltavě** zaznamenán **velmi nízký stav vody**, po půldruhem století byly opět vidět pilíře někdejšího Juditina mostu a Čertovka úplně vyschla.

... před 130 lety 29. 4., se narodil **Egon Ervin Kisch**, pražský německy píšící novinář a spisovatel, známý pod přezdívkou *Zuřivý reportér*.

Zveme vás

VÝSTAVY: Galerie Klementinum

(vstup od Mariánského náměstí, vchod B2)

Vstupné: dospělí 50 Kč; senioři, studenti, skupina nad 10 osob 40 Kč/osobu; děti 6–15 let 20 Kč, děti do 6 let zdarma. Více informací na <http://www.nkp.cz>

MEZIVÁLEČNÁ PŘESTAVBA KLEMENTINA 18. 3. – 10. 5. / út–ne: 10.30–18.00 hod.

Výstava zprostředkovává významný moment stavební přeměny Klementina na funkční areál plně vyhovující tehdejšími potřebám v něm sídlících vědeckých knihoven a jejich uživatelů.

Prochází-li návštěvník areálem Klementina, nemůže si nepovšimnout jeho stavební různorodosti. Trvalo bezmála 170 let, než byl tento rozsáhlý komplex dokončen. Mezi roky 1560 až 1726 vybudoval jezuitský řád Klementinum v rozsahu, ve kterém jej známe dnes. Jeho další stavební vývoj v průběhu následujících dvou století již nepřinesl, až na drobnosti, nic výrazného.

K velkým změnám došlo až po vzniku samostatného československého státu. V letech 1924–1951 proběhla výrazná adaptace areálu Klementina pro potřeby vědeckých knihoven, jejímž autorem byl architekt Ladislav Machoň. Výsledky přestavby v průběhu času mimo jiných dokumentoval i fotoateliér Jaroslava Brunera-Dvořáka.

Fotografie, dochované ve sbírce historika fotografie Pavla Scheuflera, umožní nahlédnout do spletitého klementinského areálu a bohatý materiál z Archivu NK ČR přiblíží jednotlivé etapy a řešení stavebních úprav projektovaných architektem Ladislavem Machoněm.

Prolnutím tří rovin, kterými jsou genius loci Klementina, prostor a jeho proměna architektem a oko fotografa, který tuto proměnu zachytil, vzniká zajímavý pohled na nedávnou historii objektu, jenž patří k nejcharakterističtějším součástem barokní Prahy. Zároveň je aktuální v dnešní době, kdy dochází k dalším změnám v rámci probíhající revitalizace celého areálu.

Hlavní čítárna, dnes Hala služeb

Výstavní chodba – přízemí

(hlavní vstup do budovy Klementina, vchod A)

Vstupné: 5 Kč (platí pro návštěvníky výstav bez čtenářského průkazu NK ČR), není-li uvedeno jinak.

eNK ČR aneb VÍTEJTE V ELEKTRONICKÉM SVĚTĚ NÁRODNÍ KNIHOVNY

1. 4. – 23. 5. / po–so: 9.00–19.00 hod.

Víte, že řada zdrojů a služeb Národní knihovny ČR je přístupná online i mimo prostory knihovny, v režimu 24/7? Prostřednictvím těchto zdrojů najdete zahraniční články a e-knihy, budete listovat aktuálním denním tiskem nebo naopak staletými rukopisy, či novinami, které mohli číst naši dědečkové. Online můžete poslouchat i kvalitní nahrávky, objednat si digitalizaci knihy nebo zajistit článek ze zahraničí. Pojdte se s námi projít výstavou, seznamte se se zdroji a službami, které možná ještě neznáte nebo jste je nevyužili, a nepropásněte možnost si během výstavy zasoutěžit o drobné ceny.

SLOVANSKÁ KNIHOVNA ZVE:

Vzdělávací centrum Národní knihovny ČR

(vchod B2, 1. patro, č. dv. 210)

STANARI ŽUTE ZGRADE / OBYVATELÉ ŽLUTÉHO DOMU

19. 3. / od 17.00 hod.

Besedu s bosensko-hercegovským spisovatelem Rizahem Pašalićem a autorské čtení ukázek z jeho aktuální knihy pořádá Národní knihovna ČR – Slovanská knihovna a Nakladatelství FORI Prague pod záštitou Velvyslanectví Bosny a Hercegoviny v Praze.

